

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО В ЄВРОПІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Kryskov A., Kryskova S.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

CIVIL SOCIETY IN EUROPE: HISTORICAL ASPECT

Ключові слова: громадянське суспільство, Європа, історія.

Key words: civil society, Europe, history.

Концепція «громадянського суспільства» походить зі Стародавньої Греції. Тут поняття громадянського суспільства і держави були синонімічними, адже громадянське суспільство могло існувати лише у політичному утворенні. Поняття «громадянин» і «громадянство» були уведено до вжитку Аристотелем у IV ст. до н. е., коли він у творі «Політика» заявив, що людина є істотою політичною, яка досягає самореалізації в межах громадянського суспільства, яке стоїть над усіма іншими об'єднаннями, бо включає їх у себе. Тому громадянське суспільство за Аристотелем, - це єдність, метою якої є досягнення загального блага, на противагу благам будь-якої його частини, наприклад, родини чи громади.

У середні віки розвиток громадянського суспільства був загальмований через збільшення повноважень церкви й утвердження абсолютної монархії. Це було наслідком формування феодального суспільства в умовах, коли релігійна ідеологія була жорстко зосереджена на зміцненні залежності суб'єктів від влади і церкви. Суворий послух церкви та монархії ставав на заваді приватним ініціативам. За таких умов громадянське суспільство розвиватися не могло.

В епоху Відродження церква поволі втрачала абсолютну владу, почав формуватися капіталістичний устрій, який вступив у протистояння з тогочасними соціальними структурами. Це сприяло відродженню демократичних ідей Греції і поширенню поглядів політичних філософів Томаса Гоббса та Джона Локка, які, як і Аристотель, уважали громадянське суспільство і державу синонімами, започаткували ліберальний погляд на громадянське суспільство. Висловлене ними розуміння держави як «державного договору» та принципу добровільної згоди людей було близьким до розуміння сутності самого громадянського суспільства.

Німецький філософ Георг Вільгельм Фрідріх Гегель (1770-1831) доповнив уявлення про громадянське суспільство, вклавши у термін сучасне значення і розмежувавши поняття «громадянське суспільство» і «політичне суспільство». Він використовував термін «громадянське суспільство» для позначення неполітичних об'єднань людей, які мають на меті просування різноманітних, а іноді й протилежних інтересів окремих осіб. Гегель вважав, що основою для існування громадянського суспільства є держава – сильна, безособова структура, яка стоїть вище за всі інтереси та однаковою мірою захищає інтереси всіх. З одного боку, громадянське суспільство є вираженням особистих інтересів, а з іншого боку, ці інтереси реалізуються через загальні суспільні інтереси.

Отже, громадянське суспільство, займаючи нішу між сім'єю та державою, є об'єднанням організацій чи установ, які здійснюють певні види діяльності в країні, які уряд не може або не буде виконувати. Проте, варто зазначити, що уряд відіграє центральну роль у формуванні та «типі» громадянського суспільства, що виникає, оскільки саме існування вищої державної влади веде до існування громадянського суспільства, тобто політичної спільноти.